

Néhány megjegyzés az Európai Állampolgársági Kezdeményezés intézményéhez

Az Európai Állampolgári Kezdeményezés összeurópai szempontból lényeges: lehetőséget teremt a polgárok számára egy európai szintű szakpolitikai vitában való részvételre. Mindez az európai szintű civil társadalom megerősítését is szolgálja. Érdeemes megjegyezni, hogy az állampolgároknak korábban is volt lehetőségük adott ügyben aláírásgyűjtés által a véleményüknek hangot adni, ez az új kezdeményezés – egymillió EU-s polgár kezdeményezése – azonban kötelezi a Bizottságot adott ügyben „jogi kezdeményezés” elindítására. E kezdeményezésről jelenleg is komoly vita zajlik az Európai Unió intézményeiben.

A kezdeményezéssel kapcsolatban érdemes néhány fontosabb, részben „technikai”, részben elvi pontot szemügyre venni:

Tagállamok száma

A szakirodalom egy része – maga a bizottsági jelentés is – több variációt említ meg a „tagállamok számának” szükségességéről! A legelfogadhatóbbnak – a különböző variációkat olvasva – a „tagállamok 1/3-a” variáció tűnik, ami jelenleg 9 tagállamot jelentene.

Adott tagállamból érkező aláírások szükséges mennyisége

Az adott tagállam esetében szükséges számot – aláírók száma – meghatározni, előírni szinte lehetetlen, a tagállamok közötti nagy lélekszámbeli különbségek miatt (egy ilyen előírás például „büntetné” a kisebb országokat). Legfeljebb arányszámot lehetne előírni – ez az Európai Bizottság szerint adott állam lakosságának 0,2 százaléka lehetne. Igaz, vannak tagállamok (pl. Ausztria, vagy éppen Spanyolország), ahol ez az arányszám – már meglévő szabályok miatt – jóval magasabb lehet csak.

Az aláírók életkora

Az életkor esetében a 18. évet a legelőnyösebb feltételként megszabni. Igaz, ebben az esetben Ausztria választójoggal rendelkező lakosságának egy része „hátrányba” kerül (Ausztriában már 16 évesen lehet szavazni az országgyűlési választásokon).

Egyéb „technikai” kérdések

Az aláírások összegyűjtésének, ellenőrzésének stb. módjával kapcsolatban tisztán kell látni, hogy jelenleg nincs összeurópai szabályozás, ill. rendszer, ami mindezt képes lenne lebonyolítani. Mindez a tagállamok feladata lesz. Mindazonáltal bizonyos közös elvek meghatározása szükséges lehet. Mindez vonatkozik az aláírások összegyűjtésének időhosszára is. A kérdéssel foglalkozó szakirodalom hangsúlyozza, hogy az aláírások összegyűjtéséhez szükséges időtartamot úgy kellene bölcsen meghatározni, hogy az ne legyen túl rövid (technikailag lenne esetleg kivitelezhetetlen az aláírások összegyűjtése), de fontos, hogy ne legyen túl hosszú se! Ez utóbbi eset például az adott ügy érdekességét, ill. „aktualitását” veszélyeztetné. Maga a bizottsági jelentés egy éves időhosszt szabna a szükséges egymillió szavazat összegyűjtésére.

Miként azt látjuk, a kezdeményezés számos technikai jellegű kérdést felvet – fentebb csupán a leglényegesebbeket emeltem ki. Mindazonáltal rövid cikkemnek, elemzésemnek a végén egy elméletinek tűnő, de mégis rendkívül fontos kérdésre hívnám fel a figyelmet: mi történik akkor, ha az Európai Bizottság elutasítja a kezdeményezést, mondván, hogy adott ügyben nincs lehetősége a törvénykezdeményezésre?

Ebben az esetben lehet fontos szerepe az Európai Parlamentnek. Az Európai Parlament – mint a tagállamok polgárai által egyedülként választott testület – ebben az esetben

fokozott figyelmet kell, hogy fordítson az állampolgárok kezdeményezésére. Természetesen jogi érelemben nem veheti át a Bizottság szerepét, de politikai értelemben segítenie kell a jövőbeni kezdeményezéseket („politikai kezdeményezési jogkör”). Túl azon, hogy figyelemmel kíséri a Bizottság által elutasított ügy sorsát, a Bizottsághoz fordulva indoklást kérhet adott ügy elutasításának okairól. A Parlament ebben az esetben a polgárok szószólója lehetne.

Írta: Dr. Birkás Antal, egyetemi oktató (Megjelent 2010 áprilisában az info-tars.unideb.hu oldalon, illetve a KDNP Protestáns Műhely oldalán; Lektor: Dr. Pallai László és Kott Ferenc)

Irodalom:

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: Green paper on a European Citizens' Initiative. Brüsszel. 2009.11.11.

Initiative for the European Citizens' Initiative: <http://www.citizens-initiative.eu/>

EU-Commission's proposal for ECI needs improvement. Brüsszel. 2009.11.23.

Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a polgári kezdeményezésről. Brüsszel. 2010.03.31.